

ЛЕНИНИЗМ ДЕЛГЕРЕЗИН!

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 94 (10386)

1977 чылдың апрель 22, пятница

1925 чылда үндөлтөттөгөн

Өртөө 2 лоп.

«СОЦИАЛИЗМНИҢ БОЛГАШ КОММУНИЗМНИҢ ТИИЛЕЛГЕЗИ ДЭЭШ, ИМПЕРИАЛИЗМГЕ УДУР БУГУ ЧУРТТАРНЫҢ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫНЫҢ ДЕМСЕЛИНИҢ ТУГУ, МӨҢГЕДЕ ДИРИГ РЕВОЛЮС-

ТУГ ИНТЕРНАЦИОНАЛЧЫ ӨӨРЕДИГ—МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМ ДЕЛГЕРЕЗИН!».

(1977 чылдың Май 1-ге СЭКП ТК-ның кыйгырыгларындан).

ЧАРТЫК ЧЫЛ ПЛАНЫНЫҢ КҮҮСЕЛДЕЗИ

Апрель 16-ның медээни-биле алдыга, күрүңге сүт садарының талаамы-биле чартык чыл планы 53,1 хуу күүсеттинге азы өрткөп чылдың ол үезинде 6533 центнер сүт хөй сагытган. Районнарның пургузайы чартык чыл планының хөй кешин күүседиг ашкан. Ылангыч Улуг-Хем, Бай-Тайга, Току районнарның ишчилери бо талаамы-биле багай энес ажылдаан.

Күрүңге сүт садар дааггазын сула күүседиг турар районнар база бар. Чоон-Хемчик, Овур, Барыын-Хемчик, Тес-Хем районнарныкы саткан сүдү эвезин. Оон ынай Току, Тес-Хем, Барыын-Хемчик, Кызыл, Бай-Тайга районнар күрүңге сүт садарын өрткөн чылдың деңбегинден эвезеткен.

Республика	Неметделг план	күүсселде	хуузу	1976 чылдың апрель 16-да
Республика	114000	60580	53,1	54047
Бай-Тайга	1220	768	63,0	794
Монгун-Тайга	4580	2191	47,8	2281
Барыын-Хемчик	540	210	38,9	442
Овур	13770	6482	47,2	6967
Чоон-Хемчик	15020	9638	64,2	8180
Улуг-Хем	25310	13894	54,9	10221
Талды	25430	13017	51,2	12049
Бай-Хем	340	195	57,4	255
Току	15500	8107	52,3	7920
Каа-Хем	1400	579	41,4	661
Тес-Хем	960	500	52,1	442
Эрвин	930	489	50,2	5065
Кызыл				

Республика күрүңге чартык чылда ээт садар планын 45,9 хуу күүсетинге азы өрткөп чылдагы бо үезин деңбегинде 1006 центнер ээтиң чедир сатсаан. Току планын күүсеткен. Кызыл, Би-Хем чедикшиллиң күүседиг турар. Ылаңгаажок районнарның хөй кешин ээт садарын ооладаткан. Оон кол чыдагааны—бо талаамы-биле ажылды сула организаастаанында, малдык ажаалдазын болгаш чөмөгүрүңгөлии суларатканында, мал септертер шөлдериңиң чедир шиктөптөй турарында.

Республика	Неметделг план	күүсселде	хуузу	1976 чылдың апрель 16-да
Республика	60000	27544	45,9	58550
Бай-Тайга	2850	1275	44,7	1028
Монгун-Тайга	4170	1755	42,1	2079
Барыын-Хемчик	2150	669	31,1	618
Овур	10390	3580	34,5	2894
Чоон-Хемчик	7130	2502	35,1	3408
Улуг-Хем	7150	3517	46,8	3175
Талды	1100	4137	103,4	1026
Току	4720	3188	67,5	3865
Би-Хем	830	3496	42,0	4675
Каа-Хем	3370	1508	44,7	1857
Тес-Хем	2820	899	31,9	1481
Эрвин	5350	3979	74,4	5032
Кызыл				

УЕНИ МУРНААН БРИГАДА

Наш хонук бурунгаар «Тыва кыды тудуг» грестин керемзин болгаш сай-дан заводчу тудуунуң челе бералысы. Инда колдууду тудуг материалдары сөөктөк мөһөндалер, анды-бүрү ажылдар кылып, ол-бо далааман кылылар — инда ажылдык хаймы-гымыкыныгы чорун турарык багыткады.

Белинде дээрде шаштыгы турар деп болур аажок улук кранның чанынга белдиринс. Бир амык ажылдын бетондан куткан дөрбөччии хевирин кызылдары оң кранның «аргачыларына» багган турар.

— Есинчукту бригаданың кайда кирти? — деп айтырдымыс.

Есинчук деп киши мөһөтүн үш артыкыстан дыңаапты. Хал көрүпү көрүңкиске, чөдөксималар дург-сыныны, даштыкка көрөгө, дөрттен бире харамы деп болур киши биче хурумдурду турар.

— Дыңаап тур мен.

Бастин келген хөрөөсө— бригаданың ижи-биле топпжары. Ол дугайында бригадалар чытааладымыс. Александр Александрович тудугчуларын капчар ажылдап турарын ылавилаан түве деп, дээсиптир көргөн.

— Планиң оопада куүсетиниң-ле турар түве болгай, моон-даа сонгаар улам кызылдар бис. Мындаар ажылдап тур бис—деп, каш домак чытаалап калды.

Заводчуң иинти тудуунда ам артык чугууда ажыл—аңдыг дамытылдымыс. Ээсон каш метр черке шөйлүп чоруткан онгарларда хөй-хөй ажылдагыштар бир деңизинг ажылдаан, чамдыктары лотоктар чыксагаан, а өскеаери хоолайлар салып, оңу долгандыр чыгылаан турар. Бо ажылда колдуунуң-ла Есинчукту бригаданы хаара туттунган.

Тудугтуң ишавы — бичини көтөрүшүң. Оңу эжиниң аңында сымбарда бригадаларының бири кыралга чедир алган чедикшилерин толдыргайы-биле бичээни. Бригачери А. Есинчукту бригадалама дээсөп ити база айтыпкан. Ол коллективтинг ажылчылары бо чылдың эртен үш айында 38,9 муң рубльдин тудуу-монтаж ажылдарын кылар турган, оңу 56 муң рубль чедиртен болду.

«Хуңдуладик Демдээ» ордендик эдилекчизи А. А. Есинчук удурткан бригадала бо хүңгерде иштининг үлүүде ажылдап турар. Бо чылты алган хуңдөгезин күүседириниң бир бары-саазы ити. 1977 чыл эгезинден бээр ол коллективтинг чагыскада кижи чылааган чөк черге ажыл шыгы устуран. Иштинг мунуң-ажылдык сатылгы-туруму болгының тодарай чыккээ өл.

Д. ЧЫДЫМ,
«Шынык» корр.

ЛЕНИНИҢ МӨҢГЕ ЧҮРЭЭ

Лениниң өлбөс чүрөө чүрек болган,
Лениниң соругу-биле тынгартыган
Чугулуугу
артка-бертке тура дүһөөс,
Чугугу куш дег,
далдарал чөк
эрес чон бис.

Өрге беани
ылаа-хаан куураш кыныр,
Өзүг,
каткан ховуларны
диргеккен бис,
Хөлбөейиңиң,
шоду доддур шилершен,
Хорек ашкан
бедик тараа өсүргөн бис.
Лениниң күзөлдөрин боттандырган,
Лениниң чагыларын дүрүмчүткөөн,
Шыдалымы
мөңгө чалым,
уапу төтүсө,
Чыргалымы

ашпас хүн дег,
чоргарга чон бис,
Чагырга чок,
дошкун күштүг Улуг-Хемин
Чал доауш,
чаа үнчө агымак бис:
Хоорайларга,
колхозтарга бараан болтур
Коммунистг шынаалды бадмырган бис.
Чалгышны күш дөңгүп ажар
Саян даалым
Чалымнарың
чааап,
үтпөй ажымар бис.
Азрга-дашты дямбиредир, сыгыт саалым,
Атомвоотуң ортер шыгы ырак эвэс,
Лениниң кызыл туугун
хоадан салбас,
Лениниң өөредип
чалдыр бисине,
Черин туржук,
Азрын беани чаартып алар,
Сестир-коргар түвези чөк
күштүг чон бис.

ЧУРУКТА:
ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН.

ЧУРТКА АЯН-ЧОРУКТА

САР-ның партия-чааак делегациязын баштап, албанның найыралдыг аян-чороун кылып СССР-ге чедип келген, Араб социалистг чартылга партия-зының Чингине секретары, Сирия Араб Республиканың Президентинг Хафез Асад чуртка аян-чорук кылыры-биле апрельдин 20-де Москвадан унуңкен.

Хафез Асад болгаш САР-ның делегациязының кеңигүүнери Киевке болгаш Тбилисиге барар. Сирия Араб Республиканың болгаш Совет Эмгекчилериниң күрүнө туртары-биле шикээ Бнуково аэродромга самолетин Хафез Асадты СЭКП ТК-ның Чингине секретары Л. И. Брежнев, СЭКП ТК-ның Политбюро кеңигүүнү, СССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Даргазы Н. В. Подгорный, СЭКП ТК-ның Политбюро кеңигүүнү, СССР-ниң даштыны хөрөтөр министри А. А. Громыко үдээни.

Чөксетиг Күштеринг чөк хөвириниң — чадаг шеригиниң ундунучуларның болгаш далайлымыларның хүндүлөп таңылымын ужудушунун шөлүңге чыксаан турган. Л. И. Брежнев биле Хафез Асад совет далайлымыларның чыныалын эргиги эрткен. Сирия Араб Республиканың болгаш Совет Эмгекчилеринг күрүнө гимнерин күүсеткен.

(СЭТА).

ЧАСКЫ ХҮННҮН ИЖИ

Часкы хову ажылдары хүн келген тудуу-на калбарымы, шөлдөр улам-на аян кирип турар. Республиканың ажыл-агыйлары апрель 19-на чедир барыла 80 муң гектар черинг шыгың бадмырган азы бо талаамы-биле планын 39 хуузу күүсеттиңен. Барыын-Хемчик, Улуг-Хем, Бай-Тайга районнарның колхозтары болгаш совхозтары шык баагарын багай эвез организаастан, социалистг чарыштың мурнуку одуруун ээлен турарлар. Би-Хем болгаш Тес-Хем районнарның ажыл-агыйлары үк ажылды, хар соолугу хүңгерде эрэн болганда, чаа эгезин.

Чамдык районнар часкы чер алдырылган база эгезин. «Тээли», «Бай-Тал» совхозтар болгаш «Мурнакчы» колхоз каттыштар 1500 гектар черин алдырар. Республиккада бо хүңгерде чедир алдырылган черинг кемээли 5290 гектар ашкан. Ылаңгаа-даа ол көргүзүг алдыра чоругу черинг чугула 3,6 хуузу болганда, бо ажылче күштү мөһөнзери чугула.

Тарыга мурнуун сугартылаа эгезлөндө бээр

Хем, Талды районнарда бо ажыл ээлен чедикшиллиң. Органистик чедикшиллиңге өөртүгезин Би-Хем, Эрвин районнарның ажыл-агыйлары ам-даа эгезлөөлү. «Сельхозтехника» катты-жышкышыны өлөк сөөртүр тускай отрядтары минералдыг чедикшиллиңге чакырылган шилчезинге сымдаргаан, органистик чедикшиллиңге төгерин ара сөксөөн. Бо хүңгерде 2135 гектар шөлдө 1186 тона минералдыг чедикшиллиңге чаштыган. Оңу пургузайында Талды, Би-Хем, Улуг-Хем районнарның колхозтары болгаш совхозтары чоруктап.

Соңгулдаларга уткүштүр

ОКРУГТАР ТУРГУСТУНГАН

Ажылчы чоннар депутаттарының Кызыл ховрай, районнар, хоорайлар, суурлар болгаш кээз Сөөктерге соңгулдаларга белеткендер республиккада калбаа-биле чоруп турар.

Кызыл хоорайның соңгулда комиссиязының составына ажылчы чоннарның коллективтери, партия, профсоюздар, комсомол болгаш өске-даа хөй-ниини организаациялары боттарының 11 төлөөлекчилериниң иинти хурааларынан дешип-келгезин.

Хоорай Сөвединге ам болур соңгулдаларда соңгукчуларның бадылаашкынын хүлөөн алдыры-биле 26 соңгулда үчөктерин база депутаттар соңгугу 191 соңгулда округтарын тургускан болгаш ажылчы чоннар депутаттарының Кызыл хоорай Сөвединиң күүсөкчи комитетиниң иинтирив-биле бадылаан.

Клара Донгак бичикшинде-ле дааранычы болурп күзөн чоран. Ылаңгаан ол Кызылдың будуртуге өөредилгелиг комбинатында өөренип, оңу чедикшиллиңг доокан, Чадааның амыдырал хандарыла комбинатында ажылдай берген. Ол ажылда келгени беш чылдык дургузунда болун мергезилян улам бедиди, арга-туржугаың улагыттырып келген. Оңу түнеинде К. Донгак комбинаттың мурнакчы ажылдакчыларының одурууда кирген. Чадаана хоорайда болгаш Чоон-Хемчик

МОСКВАДА ЭЭП КЕЛГЕН

ПРАГА. (СЭТА). СЭКП ТК-ның Политбюро кеңигүүнү, СССР-ниң кыргалак министри, Совет Эмгекчилериниң Маршалы Д. Ф. Устиновка баштаган СССР-ге албанның найыралдыг аян-чороун апрель 20-де доокан болган Прагадан чорукта.

Прага аэропортунга делегация совет шериг делегацияны олаа хүн Москвада ээн келген.

СОҢГУЛДА КОМИССИЯЛАРЫН ТУРГУСКАН

Өске-даа республикаларга шикээ Россия Федерациязында июньнуң 19-на ажылчы чоннар депутаттарының черчө Советтеринге соңгулдалар болур.

Соңгулдаларга белеткен РСФСР-ниң болгаш автономнуг республикаларның ажылчы чоннар депутаттарының черчө Советтеринге соңгулдалар дугайында дүрүмгө бүрүн күштүр эртин турар.

Ажылчы чоннар депутаттарының крайлар, областар, Москва болгаш Ленинград хоорайлар Советтеринге база автономнуг областарның ажылчы чоннар депутаттарының областар Советтеринге соңгулдалар талаамы-биле крайларның, областарның, Москва болгаш Ленинград хоорайларның соңгулда комиссияларының составын РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумун Чарлыктары-биле бадылаан.

Шүштү 62 соңгулда комиссиялар тургускаан. Ол комиссияларның составына ээп-линтни организаацияларының, ажылчы чоннарның ийиткелдерининг база коллективтерининг 776 төлөөлекчизи кирип турар. Оларның санында ажылчы чоннар болгаш колхозчулар 46,8 хуу, СЭКП кеңигүүнү болгаш кеңигүүнерге камандаттар—54,8 хуу, партия кеңигүүнү эвезтер—45,2 хуу, хөрөңженер—47 хуу, 30 хар чедир намызыг аныктар—32,7 хуу болуп турар.

Ажылчы чоннар депутаттарының округтар (национал округтар), районнар, хоорайлар, кээз болгаш суур Советтеринге соңгулдалар талаамы-биле соңгулда комиссияларын, олар ишкан чер-чер Советтеринг бтүг-ле эвезелериниң соңгулда округтарын тургузар талаамы-биле ажылды республиккада чорудуп турар.

Ажылчы чоннар депутаттарының округтар (национал округтар), районнар, хоорайлар, кээз болгаш суур Советтеринге соңгулдалар талаамы-биле соңгулда комиссияларын, олар ишкан чер-чер Советтеринг бтүг-ле эвезелериниң соңгулда округтарын тургузар талаамы-биле ажылды республиккада чорудуп турар.

АМЫДЫРАЛЧЕ ПУТЭВКА

ЛЕНИНГРАД. (СЭТА). Вердилгени бүрүн составы-биле профессионал-техниктиг училищеге уланчылар деп шикээлирэн Тихвинск школарының бугу илазыныг комсомол путэвказын Смольнинын төөгүлүг улуг залына байырландыг байдалга тыысан. Хоорайның болгаш областың школаларының дөзүп үнерлерининг хурамынга ам безин бодунуң оруун ажылчы кылдыр шилип алганнар база киришкен. Бо чылдың ПТУ-лар бежен муң амык анык Ленинградчыларны хүлээп алыр.

Ол хурага СЭКП ТК-ның Политбюро кеңигүүнү, СЭКП-Ленинград обкомунун бирги секретары Г. В. Романов киришкен.

ТУКТУ ТЫВЫСКАН

Оңу беш чылдык ийити чылдың баштайгы кварталында хоорайның будурт-лерининг аразында калбарган социалистг чарыкка Кызылдың теледээди телекчилеринг одуруунга кирген. Бо будурт-леринг коллективтн Октябрының социалистг Улуг революциязын 60 чыл өмгө уткүштүр социалистг чарыштың туут бидик туткан, бо чылдың эртен үш айлардык бараан саарылааың 110 хуу, күл-ажылдын будуртчулугу—112,2 хуу күүсеткен. Оон-биле чергелештар теледээди-нин ишчилери продукцияның бөгүнесин ээсон каш катип чингедирин база чедип алган.

Бо күш-ажылчы теледээге тураскаал-кан будурулге хурамы бурунгу хун аңаа болган. СЭКП Кызыл хооркомунун үлетүр болгаш транспорт индустриинг эргелекчизи А. А. Григорьев үк хурага киришкен, партияның Кызыл хооркомунун болгаш ажылчы чоннар депутаттарының хоорай Сөвединиң күүсөкчюнуң шилчир Кызыл-түгү тывыскап.

ЛЕНИН ДУГАЙЫНДА БЫРЫ

Сөзү С. МОЛДУРГАНЫ, Музыкасы Р. КЕНДЕНБИЛДИ.

Ала-чурттуң чаксы, дөтөм кыры,
Төдү погаан хөмө ышмаш, шимши,
Апрельдин чээрби ийи хуру
Төөгүстүң адарында түдүш.

Музыка notation for the song 'Lenin Dugayında Byry' with lyrics in Kyrgyz and Russian.

Николай ДАМДИНОВ

Бурят АССР-нин улустун шүткүчүзү

АПРЕЛЬ

Апрель ай, апрель ай.
Аларчынын алган ор мен,
Магадочиг Майи аякээр.

Очулдурган М. ДОРЖУ.

ЛЕНИНГРАД, 1917 чылдын апрельдин 3-те орай келжэ В. И. Ленин эмпиракия соонда Петроградка чедин келген.

Ам Кисеискаланы ол мурундагы ордуула — Октябрьдин социалисттик Улуг Октябрьдин 60 чыл онга белеткедин хунеринде анаа эскерилер оона хой-биле көзү туур.

М. БЛОХИНИЦА фотосу.

БАШТЫҢЧЫГА ТУРАСКААТКАН

1925 чыл. Совет Эвилели хамаати дайын соонда чаа-ла бут кырынга туруп оргом.

ЛЕНИН КУДУМЧУЗУ

Маврикийнин (Индий океанда ордуулакта күрүө) соңу талаамыда Фол-до-Сак суур-пук кудумчуларынын бирээзи.

Октябрь болгаш кижилерниң салым-чолу

АЖЫЛЧЫН НУУР

(Очерк)

Бир-ле катап Май биринчи хүндү, наймыскалдын Ленин кудумчузунга иштиңиң чыскалды артекин соонда, калы ажылдап турар өөрүм-биле кады басып чөр мен.

Телевидение АПРЕЛЬ 22-ДЕ. MOSKBAДAН, КЫЗЫЛДAН. 10.00—Медээлер, 10.10—Эртеңги гимнастика.

Агаар. 00.30—02.15—Хоккейге делегей чемпионаты. Канада биле АКШ-тың шилдедик командаларынын оюну.

ӨРТКЕ УДУР НЕМЕЛДЕ ХЕМЧЕГЛЕР. Тыва АССР-нин Министрлер Чогууели республиканың аргалары өрткени болуурбас.

КИНО. Редактор В. С. ШАРАВИН. АПРЕЛЬ 22-ДЕ. «НАБЫРАЛ»: «Уш хун» 10.00, 11.45, 13.30, 15.15, 17.00, 18.45, 21.00.